

فقیه عقل‌گرای شیعه

شیخ مفید از بزرگترین اندیشمندان تاریخ اسلام است و یکی از خدمات مهم او به اسلام و تشیع، تربیت شاگردان برجسته و تألیف آثار ارزشمند بود.

شیخ مفید از بزرگترین اندیشمندان تاریخ اسلام است و یکی از خدمات مهم او به اسلام و تشیع، تربیت شاگردان برجسته و تألیف آثار ارزشمند بود. سید مرتضی علم الهدی، سید رضی، شیخ طوسی، نجاشی و ابوالفتح کراچکی از جمله بزرگانی هستند که نام آنها در شمار شاگردان شیخ مفید مشاهده می‌شود.

شیخ مفیده گزارش یکنا از آذربایجان شرقی، ابوعبدالله محمد بن محمد بن نعمان ملقب به شیخ مفید در یازدهم ذی القعدة سال ۳۳۶ (ه. ق) در حوالی بغداد چشم به جهان گشود و دانش‌های ابتدایی را در خانواده و زادگاه خویش فراگرفت. سپس به بغداد رفت و از محضر اساتید برجسته آن دیار بهره گرفت. از جمله اساتید او می‌توان به جعفر بن محمد قولویه قمی، شیخ صدوق، ابوعبدالله صفوانی احمد بن محمد بن ولید قمی، ابوجعفر محمد بن حسین بزوفری، علی بن محمد رفاء و علی بن ابی الجیش بلخی اشاره کرد.

یکی از خدمات مهم شیخ مفید به اسلام و مکتب شیعه، تربیت شاگردان برجسته و تألیف آثار ارزشمند بود. سیدمرتضی علم الهدی، سیدرضی، شیخ طوسی، نجاشی و ابوالفتح کراچکی از جمله بزرگانی هستند که نام آنها در شمار شاگردان شیخ مفید مشاهده می‌شود. در عصر خویش ریاست و مرجعیت شیعه به او منتهی شد. در فقه و کلام بر هر کس دیگر مقدم بود. حافظه خوب و ذهنی دقیق داشت و در پاسخ به سؤالات، حاضر جواب بود. او بیش از ۲۰۰ جلد کتاب کوچک و بزرگ دارد.

از جمله آثار او می‌توان به «المقنعه»، «الفرائض الشرعیه» و «احکام النساء» در فقه، «مختصر التذکره باصول الفقه» در اصول فقه، «الکلام فی دلائل القرآن»، «وجوه اعجاز القرآن»، «النصرة فی فضل القرآن»، «البيان فی تالیف القرآن» در علوم قرآنی، «مسار الشیعه فی مختصر تواریخ الشریعه» و «الارشاد» در تاریخ اسلام و «اوائل المقالات»، «الافصاح فی الامامة» و «الایضاح» در علم عقاید و کلام اشاره کرد.

یکی از نقاط برجسته زندگی شیخ مفید مناظره با علمای اهل سنت در بغداد است. علی بن عیسی رمانی و قاضی ابوبکر باقلانی قاضی القضاة بغداد، فاضل کتبی و ابوعمر و شطوی و ابوحامد اسفراینی شافعی، قاضی عبدالجبار معتزلی از جمله دانشمندان بزرگی بودند که اغلب اوقات، مفید با آنها در بحث امامت و اصول عقاید به گفت و گو می‌پرداخت و آنها را ملزم و محکوم می‌کرد.

جایگاه علمی شیخ مفید به حدی بود که بسیاری از علمای اهل سنت به ستایش او پرداختند. سرانجام این اندیشمند پس از عمری تلاش در راه ارتقای علم و دانش در جهان اسلام در سوم رمضان ۴۱۳ هجری قمری در ۷۷ سالگی رخ در نقاب خاک کشید و اینک با گذشت سال‌ها از درگذشت وی هنوز هم اثرهای ارزنده او راهنمای بسیاری از علاقه‌مندان به علوم دینی است.